

3. Топ 3 лучших производителя смарт-часов URL: <https://androidinsider.ru /aksessuary /top-3-luchshih-proizvoditelya-smart-chasov-ugadaete-kto.html> (дата звернення: 21.11.2020).

4. Что такое смарт-часы и какие их функции URL: <https://ismartwatch.ru/17480-что-такое-smart-chasy-i-kakie-funkcii#kratkaya-istoriya-poyavleniya-smart-watch> (дата звернення: 24.11.2020).

5. Що таке розумний годинник і навіщо він потрібний – 5 корисних функцій URL: <https://www.moyo.ua/ua/news/chto-takoe-umnye-chasy-i-zachem-oni-nuzhny-5-poleznykh-funktsiy.html> (дата звернення: 24.11.2020).

Атрощенко Д. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ПТ-201
Науковий керівник – **Іванова Н. В.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м.Чернігів, Україна)

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тіньова економіка є одним з сучасних та найбільш актуальних факторів дестабілізації суспільно-економічних відносин. В цілому, під цим терміном розуміють різноманітну діяльність суб'єктів економічних відносин, які пов'язані з отриманням доходів без сплати податків поза межами чинного законодавства та соціального контролю [1].

Тіньова економіка складається з прихованого та офіційно незареєстрованого виробництва. Її можна поділити на три великі блоки:

1. Неофіційна економіка – легально дозволені види економічної діяльності, в рамках яких здійснюється не враховане офіційною статистикою виробництво послуг, товарів, що приховується від оподаткування. Така діяльність набула поширення в сфері послуг.

2. Фіктивна економіка – діяльність пов'язана одержанням обґрунтованих вигід суб'єктами господарювання. Сюди відносять: приписки, розкрадання, спекулятивні угоди, хабарництво.

3. Підпільна економіка – заборонені законом види економічної діяльності. До їхнього числа відносять: незаконне виробництво й збут товарів і послуг, виробництво зброї і наркотиків, контрабанда.[1, с.190]

Історія формування та окремі ознаки прояву тіньової економіки мають витоки з часів виникнення держави. Характерною особливістю історичного розвитку економіки є те, що «піки» зростання неофіційної економічної діяльності припадають власне на переломні моменти економічної історії: контрабандна торгівля та работоргівля перед повним зникненням рабовласницького господарства; масове розкрадання державно-кооперативної власності за радянської моделі директивно-планової економіки.

В цілому, поява тіньового сектору є наслідком неефективного державного регулювання. Основою регулювання, в свою чергу, є обмеження, а неякісні обмеження провокують їх порушення. Вагома частина тіньової економіки обумовлюється недоліками державного управління — *бюрократизація державних органів, недосконала система механізмів нормативно-правового регулювання* та ін. Основною причиною розвитку тіньового сектору економіки є існуючі вимоги з боку держави до суб'єктів економічної діяльності. [2]

Україна характеризується наявністю значних масштабів тіньового сектору, що негативно впливає на ефективність функціонування національної економіки.

Основні причини розвитку тінізації економіки в Україні: неефективна державна політика в економічній сфері; недосконала податкова політика; недостатнє врахування специфіки трансформаційного періоду в сфері економіки країни; недосконалість судової системи; некомпетентне використання бюджетних коштів та надмірне фінансування апарату чиновників; прагнення суб'єктів господарювання отримувати надприбутки ухиляючись від оподаткування; нестабільність ринку праці.[3]

Історія розвитку економічної науки виробила універсальний комплекс заходів, які необхідні країні для деякого контролювання рівня тіньового сектору: 1) запровадження податкових стимулів до нагромадження та інвестування коштів в інноваційний сектор; 2) реальне і радикальне спрощення дозвільних процедур щодо здійснення підприємницької діяльності, особливо в інноваційній сфері; 3) обов'язкове обґрунтування джерел походження грошових коштів при купівлі товарів, вартість яких перевищує визначену суму; 4) залучення до реалізації стратегії легалізації представників міжнародних організацій, спеціалізованих на протидії нелегальному господарюванню; 5) прирівнювання корупції і хабарництва до найважчих злочинів; 6) більш ліберальне податкове законодавство; 7) посилення покарання за використання службового становища в особистих цілях.[4]

За попередніми розрахунками Мінекономіки рівень тіньової економіки у січні-березні 2020 року склав 31% від обсягу офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше за показник січня-березня 2019 року. Тобто, за даними статистики 2020 року, рівень тіньової економіки в Україні залишається досить великим, хоча деякі позитивні зрушення є. Але єдиним ефективним шляхом детінізації економіки країни на початковому етапі є створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів ринку у легальному секторі завдяки поліпшенню інвестиційного клімату в країні та створенню такого інституційного середовища, для якого тіньова економіка стала б неефективною.[5]

Відтак, пріоритетними шляхами детінізації економіки для України мають бути:

- 1) удосконалення чинного законодавства в частині спрощення правових основ ведення підприємницької діяльності та врегулювання економічних відносин з країною-агресором;
- 2) реалізація антикорупційних реформ (не просто на словах, а й в дійсності);
- 3) проведення податкової реформи в частині зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання;
- 4) стабілізація банківської системи через гнучке валютне ціноутворення й прозорості діяльності НБУ щодо рефінансування банків;
- 5) ефективне проведення пенсійної реформи;
- 6) стимулювання офіційного працевлаштування;
- 7) максимізувати інвестиції в економіку країни.[3]

Нажаль, оскільки тіньовий сектор економіки супроводжує державу з моменту її створення, наразі неможливо повністю від нього позбутися, але можна його зменшити настільки, що він вже не буде представляти економічну небезпеку для країни.

Запропоновані шляхи детінізації економіки країни сприятимуть захисту економічної безпеки держави, розвитку економіки та демократизації суспільства. Орієнтуватися при проведенні політики, щодо боротьби з тіньовою економікою, потрібно не тільки на вдалий

Список використаних джерел

1. Заверуха М. М. Системний аналіз суті та закономірностей функціонування тіньової економіки. Механізми державного управління. Серія: Актуальні проблеми державного управління. 2015. №1(47). С. 187-196. (Дата звернення: 15.03.2021).

URL: file:///D:/apdy_2015_1_27%20(1).pdf

2. Основи економічної теорії / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2008. С. 377-381. (Дата звернення: 15.03.2021).

URL:http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KOMPLEKS/ET/KURS/OSNOVA_ET/EkonomTeoria.pdf

3. Тіньова економіка як загроза безпеці України в економічній сфері. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 12. (Дата звернення: 15.03.2021)

URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1176>

4. Шматковська Т.О., Тверда І.В. Тіньова економіка: дефініція, структура, причини виникнення та шляхи мінімізації. Вісник Запорізького національного університету. 2014. № 1(21). С. 177-184. (Дата звернення: 16.03.2021)

URL: [file:///D:/Vznu_eco_2014_1_23%20\(2\).pdf](file:///D:/Vznu_eco_2014_1_23%20(2).pdf)

5. Тенденції тіньової економіки. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України : веб-сайт. (Дата звернення: 16.03.2021).

URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinivoiEkonomiki>

Богомаз А. С., здобувач вищої освіти 2 курсу, група ПТ-191

Науковий керівник – **Денисенко Т. М.**, к.т.н. доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

РИБА: ДИНАМІКА СПОЖИВАННЯ ТА ХАРЧОВА ЦІННІСТЬ

Споживання риби на душу населення в світі виросло з 9,9 кг в середньому в 1960-і роки до 14,4 кг в 1990-і роки і вперше перевищила 20 кг в 2016 році. За результатами 2019 року середнє споживання риби в світі на людину в рік склало 20,9 кг (щорічний приріст становить близько 0,3 кг). При цьому, найбільше споживання риби на людину в рік традиційно спостерігається в Океанії - 27,5 кг, далі йде Азія - 25,1 кг, Північна Америка - 23,7 кг, Європа - 21,6 кг, Південна Америка - 10,7 кг і Африка - 9,8 кг.

Споживання риби і морепродуктів в Україні має яскраво виражений «сезонний» характер. У літні місяці імпорту і споживання знижуються більш ніж 2 рази відносно осінньо-зимового періоду. Споживання рибної продукції починає рости приблизно з жовтня, поступово збільшуючись в листопаді і грудні до максимальних значень до Нового року. Потім споживання трохи спадає, але залишається на відносно високому рівні по березень включно, після чого починає знижуватись до мінімальних значень в літній період.

Цінність риби, як харчового продукту, визначається наявністю в складі її м'яса повноцінних білків, легкозасвоюваних жирів, а також значним вмістом вітамінів і мінеральних речовин. Як правило, білки риби повноцінні, вони містять всі незамінні амінокислоти і засвоюються організмом людини на 98%. Важливе фізіологічне значення м'яса риб визначається містяться в ньому макроелементами і мікроелементами - фосфором, кальцієм, калієм, натрієм, магнієм, сіркою, хлором, залізом, міддю, марганцем, кобальтом, цинком, йодом, бромом, фтором та інші.

Значний вплив на якість риби надає вміст у ній води. Вода в м'ясі риб знаходиться у зв'язаному (в основному з білками) і вільному стані. Жир в тілі риб розташований в підшкірному шарі, в спинний і черевній частинах, між м'язами і близько кісток. Крім того, він знаходиться в голові риб, у внутрішніх органах або густо їх обволікає. У жирах риби